

JÓ ASSZONY VOLT A KOMÁNÉ.

Mindenki elment már. Akit megilletett, mindenki megkapta a gyertyát. Eloszlott a tor. Az üresen maradt házban a gazda egyedül maradt a szomszéd gazdával: a komával. A terítetlen asztal mellett ültek, melyen ételmaradék, üres üvegek, poharak, szétszórt edények hirdették a nyilvános gyászt. Poharaztak. A gazda a bánat enyhítésére ivott, a koma részvétének a kifejezésére. Italozás közben vékonyan folydogált belőlük a szó, mint ürülő hordóból a bor.

— Jó asszony volt a kománé — kezdte, vagy inkább folytatta a szomszéd a beszédet, melynek tulajdonképpen nincs sehol kezdete, sehol vége.

— Jó volt — hagyta rá a gazda.

— Én mondom magának, komám, hogy jó asszony volt. Tudom, amit tudok.

— Tudhatja, mert jó volt — volt a válasz.

— Dolgos asszony volt. A kakasuk akkor kezdett kukorékolni, amikor ő megnyitotta az ajtót. Pedig a maguk kakasa kukorékol a legkorábban az egész alvégen.

— Váltig mondtam, hogy aludjék még. De nem tudott tovább aludni. Pedig aludhatott vón'.

— De nem tudott aludni. Olyan volt a vére. Az anyja is olyan volt; nyugodjék békével. Annak is már hajnalban lehetett hallani a hangját. Soha se' kellett vekkeróra. Kemény hangja volt; nyugodjék békével.

A szomszéd elhallgatott. Töltöttek. Koccintottak. Elgondolkoztak, aztán újra kezdtek. A szomszéd kezdte újra:

— Jó asszony volt a kománé, hűséges asszony ...

Az egynapos özvegy elérzékenyült:

— Nagyon megbecsült engem ... Nagyon becsült ...

— Azt meg kell adni. Mint valami grófot, úgy emlegette mindig az urát: Az én uram nem afféle ember; nem szivaros, nem kocsmábajáró, nem jobbra-balra néző.

— Ő szoktatott le a dohányról.

— Az anyja is ilyen volt; Isten nyugtassa. Az se állotta a pipás embereket. Szegény, jó András bácsi mindig hozzánk lopakodott át, ha egy szivart akart elszívni. A romot is odahozatta, ha hébe-hóba megkévánta. Kemény kordában volt az öreg, ha éppen az igazat akarjuk mondani. S a lány-gyermek az anyjától tanul.

A szomszéd lassan, gondolkozva beszélt, mint aki észrevétlenül akar eljutni valahová. Figyelmesen vizsgálta a koma arcát s megeresztette, vagy visszábbrántotta a kantárszárat, aszerint, hogy mit olvasott le onnan. Most is hirtelen abbahagyta. Előkotorászott a zsebéből egy pléhszelencét, odatette a házigazda elé: gyujtsék rá, koma. Jó dohány, nem a trafikból jött. Na, ne keresse magát, hisz tudom, hogy szokott néha-

néha, amikor elment a kománé. Most már csakugyan elment szegény... Isten nyugtassa meg.

A koma elfogadta a kínálást. Jól esett neki a ritka élvezet. Csöndes pöfékelés közben aztán bátrabban folydogált a szó.

András szomszéd most kerülőúton igyekezett a célhoz közelebb jutni. A maga feleségére terelte a beszédet:

— Kevés is van olyan asszony, mint az én feleségem. Attól pipálhatnak is, hogyha kéne, de én már csak megmaradok a szivar mellett. Ha kocsmába megyek, nem szól; ha egyszer-másszor éjjelután kerülök haza, nem veszekszik; ha a szomszédasszonynak megcsípem az állát, nem esik kétségbe, még büszke rá: az én uram érti a módját — azt szokta mondani.

Az özvegy sóhajtott egyet. A koma meghallotta és rögtön kapott rajta:

— Tudom, hogy a kománé nem igen értette a tréfát, pedig áldott, jó asszony volt máskülönb. Ha egy csinos nőszemély után megfordult a koma, már megvolt a baj. Egy hétig volt mit hallgatni azután. Hátha még megölegette volna, mint én szoktam a menyecskeket, lett volna hadd-el-hadd. Kikaparta volna a szemét is!

Az özvegy kötelességszerűen védő mozdulatot tett a támadással szemben:

— Nem szívelte az efféle tréfát. Aztán én is abbahagytam, mikor láttam, hogy olyan nagyon a szívére veszi. De ővele sem tréfálkozott senki. — Magának is van felesége, elégedjék meg azzal — szokta mondogatni, ha incselkedtek vele.

— Jámbor asszony volt a kománé, igazi jámbor asszony — hagyta helyben András szomszéd a koma beszédét s látszott az arcán, hogy örül annak a „jámbor“ szónak, amelyet kétszer is megnyomott, hogy aztán kellőképen fedezve csaphasson át a másik irányba. — Higgyc el, koma, hogy az én feleségem nem kikapós, de azért nem csinálna belőle nagy dolgot, ha mondjuk, a koma megcsipkedné az arcát.

A szomszéd elhallgatott. Időt engedett a komának, hogy a szavak utat ássanak, belefészkelődjenek a lelkébe. Aztán folytatta:

— Nincs is abban semmi. A tréfa éppen olyan, koma, mint a paprika, meg a bors, meg a só, anélkül nem ízlik az étel.

A koma jóváhagyólag bólintott. Mire a szomszéd egy kanyarodóval a célja közvetlen közelébe került:

— Ne haragudjék, koma, de sokszor igazán sajnáltuk magát. Dolgozott reggeltől estig, estétől reggelig. Mi öröme volt? Se szivar, se egy pohár baráti ital, se egy kis tréfa. Hát akkor miért dolgozni, ha annyit sem érdemlünk meg?

A koma töltött. Ittak. A töltés és ivás közti idő éppen jó alkalom volt, hogy lehetőleg észrevétlenül maradjon a válasz, ami mentegőzés is akart lenni a múltért és ígéret is a jövőre nézve.

— Eleget mondtam az asszonynak, de ő nem akarta. A dohányra azt mondta, hogy az árt. A kocsmára, hogy ott nincs hozzám való ember. Az asszonyokra — arról nem is jó beszélni. — Nem is beszélt. El is hallgatott. András szomszéd azonban ütötte a vasat:

— Hát én azt mondom, koma, hogy jó asszony volt a kománé, de másodszor ne vegyen ilyen asszonyt. Vegyen olyat, amilyen az én feleségem.

gem. Dolgos, rendes, takaros, engedelmes, nem veszekedő, nem ilyen, nem olyan, meglátja, hogy milyen lesz ilyennel az élet.

Az özvegynek erre a gondolatra, vagy azért, mert újra koccintottak, felvillant a szeme:

— Hát hiszen, hogy mondjam; ha úgy találnék egyet, aki hozzám való, aztán megbecsülne, nem mondanám, hogy nem. De kevés az ilyen jó asszony... nehéz rátalálni...

— Igaza van, koma. Én mondom magának: kevés a jó asszony. De én tudok egyet, igaz, hogy több nincs is az egész környéken. Ez éppen jó lenne.

A koma nem szólott, de a szeme lobogott a kíváncsiságtól. A szomszéd azonban nem sietett.

— Akit én gondolok — srófolta tovább az érdeklődést —, az éppen illenek a komához. Olyan idős lehet, mint a szegény, jó kománé volt; Isten nyugasztalja. Rendes, dolgos, takaros, jó. Az Isten is magának teremtette. Nem is éppen szegény. Jó élete lenne mellette, mert az olyan fehérszínű, a szavát sem lehet hallani, mosolyogva kél, mosolyogva fekszik, dalolva dolgozik reggeltől estig. Az Isten bűnül ne vegye; ha én maradtam volna özvegyen... No, de a komához sokkal jobban illik...

A komának száradt a torka. Mind visszanyelte a nyelvére tolakodó kérdést, de mégis már a nyelve hegyére ért, mikor az utcaajtó csapódott.

— Kicsoda jöhet most?

A szomszédasszony volt. András szomszéd felesége. Az uráért szaladt át. Vendégek jöttek, jöjjön haza. A komát is hívták. Mit is csinálna mostan egyedül? Nem jó az ilyenkor. A koma húzódozott. Rossz máma a világ, megszólják az embert. A szomszédasszony megnyugtatta. Nincs senki idegen. A testvére, Ágnes, az öreg Galambos, meg a felesége. Egyik sem afféle, hogy rossznyelvű lenne. Erre aztán a komának is elmúltak a rossz gondolatai. Ő is nekilendült.

— Nem bánom, elmegyek én is egy órára.

Amíg a koma szedelőzködött, a szomszédasszony az urához serteptelt:

— De sokáig jöttek! Ágnes már tükön ül. Mi lesz? Mit végezett? — A kérdés halkabb volt a légyzúgásnál. A szomszéd is így felelt:

— Meglesz, már rendben van. Csendes, jó embert kap az Ágnesetek. Csak lassan a testtel. Bízátok csak én rám. Nyélbeütöm én azt!

A koma bezárta a tisztaszobát, kamarát. A szomszédasszony mindenüvé utánakandikált. Jómód, gazdagság sugárzott mindenütt. A bútor egészen új. Vigyázat volt rájuk. Tekintetével melegen végigsímogatta a tornyos ágyat, a nehéz terítőket, a plüsdívánt, amelyek most mind az Ágneséi lesznek. Amikor a koma az ajtózárásból visszajött, egészen meghatódva mondotta:

— Jó asszony volt a kománé, mennyi sok mindent összegyűjtött, — Isten nyugtassa meg!

(Hosszúfalu.)

Nikodemusz Károly.